

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER:
szombaton és egyes rend-
kívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (város-
háza, földszint 7. sz. ide
küldendők a kéziratok).

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirdete-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

== Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS. ==

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Fő- és alleveáltárosok helyzete.

Kartársaim figyelmét bizonyára nem kerülte ki a vármegyei tisztviselők illetményeinek szabályozásáról szóló 1904. évi X. t. c. módosításáról szóló törvényjavaslat elfogadása, mely a vármegyei fő- és alleveáltárosok jövő illetményei felől is rendelkezik.

Tekintettel arra, hogy a városi törvény ugyanezen vezető elveket fogja alkalmazni, elérkezettnek látom az időt arra nézve, hogy állásunk érdekében közös cselekvésre szólítsam fel valamennyi vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott város fő- és alleveáltárosait.

Mielőtt bővebben szólnék a rajtunk esett sérelmekről, nem mulaszthatom el annak kijelentését, hogy az újabb kiadásnak első sorban magunk vagyunk az okai és nemánomságunk idézte elő azt, hogy ismét háttérbe szorultunk.

Mintegy két éve ugyanis néhány lelkes kollegám felhívására körlevélben hívtam fel az összes vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott városok fő- és alleveáltárosait egy oly mozgalom megindítására, mely alkalmas lesz állásunk emelésére és kedvezőbb fizető osztály elérésére. A felhívásnak annyi eredménye volt, hogy első ízben nyolcan, második ízben tizen jöttünk össze Budapesten ügyünk megbeszélésére. Mi azonban a vállalt munkát ennek dacára is teljesítettük és megszerkesztett memorandumokat a helyigaznisteriumba személyesen elvittük. Némethy Károly államtitkár ur ő melegsége lekötöleléz kegyelemmel hallgatta meg szóval is előterjesztett kérelmünket és a küldöttséget biztosította arról, hogy a felhozott indító okokat annak idején mérlegelni fogja. Eppen azért én, jóllehet egyik-másik kartársunk új akcióra serkentett aggodalmas leveleivel, — nem tartottam szükségesnek a további lépéseket és megnyugodtam abban a biztos tudatban, hogy a rendezésnél a főleveáltárosok megkapják minden külön kikötés mellett a VIII-ik fizető osztályba sorolást.

Be kell ismernem, hogy reményemben csalódtam, feltevésemben csalódtam, mert az 1904-ik évi X. t. c. módosítása szerint a főleveáltárosok pedig is a IX. fizető osztályba, az alleveáltárosok ezután a X-ikbe maradtak, azonban az előbbieket bejutnak a VIII-ikba, ha az országos levéltári fogalmazói vizsgálatot leteszik. Mi, vagyis azon főleveáltárosok, akik vagy megfelelő főiskolai képesítés hiányában, vagy nemakarásból nem teszik le a fogalmazói szakvizsgálatot, azok örök időre a IX. fizető osztályba maradtak, azonban a főleveáltárosok 1000, az alleveáltárosok 600 korona fizetési pótlékot kapnak.

Végignézve azon állásokat, melyeket a törvény a IX. fizető osztályba sorol, nyomban észrevehetjük, hogy a törvényhatósági főleveáltárosokkal nagy sérelem történt

az új törvény megalkotásánál és bizony-bizony, ha Tegledy József országgyűlési képviselő védelmünkre nem kél, szerény 600 korona fizetési pótlék jelezte volna azt, hogy a kormány helyzetünkön segíteni akart. A IX. fizető osztályban ugyanis olyan állások vannak, melyekhez csak minimális képesítés kívánatik és ennek dacára ezek jó nagyrésze elérték a VIII. és VII-ik fizető osztályt. És én, aki beszereztem a vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott városok fő- és alleveáltárosainak képesítését, állítom, hogy a közigazgatás egy ágában sincs oly tudományosan képzett gárda, mint a levéltárosi. A levéltárosok 85%-a középiskolai, főiskolai, egyetemi, akadémiai képesítéssel bír, vannak köztünk tudorok, ügyvédek, középiskolai tanárok, szerkesztők, neves, országosan ismert írók, akik szakmunkáikat irnak és a tudományos, valamint a szépirodalmat művelik.

Sohogsem tudjuk tehát megmagyarázni ennek dacára azt, hogy miért sorozta a törvény a magas képesítéssel bíró levéltárosokat a IX. fizető osztályba? Miért sorozza, mikor rámutattunk memorandumunkban mindarra, ami megokolta tette jobb fizető osztályba sorolását. És én ennek egyik okát ismételtelen abban találok, hogy a levéltárosi kar a pihenés és nemánomság puha párnájára dőlve, bizonyos fatalizmussal várta azt a közmondásos sült galambot, mely azonban most hitvány sovány veréb alakjában hullott elébe.

A törvény azonban mégis úgy gondolkodott, hogy esett valami sérelem a levéltárosi karon, azért tehát alternatívát állított fel. Ha a levéltáros leteszi az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálatot, az esetben bekerül a VIII-ik fizető osztályba, ez esetben azonban nem jár az 1000 korona fizetési pótlék. Ha azonban nem vállalja ezen vizsgálat letételét, vagy koránál fogva, vagy talán mivel nincs akadémiai, egyetemi képesítése, akkor marad a IX-ik fizető osztályba 1000 kor. fizetési pótlékkal. Ha tehát elakarja a főleveáltáros érne a VIII-ik fizető osztályt, fogjon hozzá 30—60 éves korában egy vizsgálat letételéhez, vagy olyan vizsgálatához, mely ugyan nem sokban különbözik a levéltárosi szakvizsgálattól és amelyet bármily képesített levéltáros lehetett könnyen, mégis érthetetlennek tartjuk ezt a kikötést akkor, mikor a VIII. fizető osztályt olyan tisztviselők és hivatalnokok is elérhetik, akik négy középiskolánál nagyobb képesítéssel nem mutatnak fel, sem irodalmi vagy tudományos működést, talán az újságolvasáson kívül nem fejtenek ki.

Mindezekből tehát világos, hogy a VIII-ik fizető osztály csak akkor nyílik meg a törvényhatósági főleveáltárosok előtt, ha a fogalmazói szakvizsgálatot leteszik, ellenben örökre el van zárva azok előtt, akik egyetemi, vagy akadémiai végvizonyizvánnyal nem bírnak.

Annak idején mi memorandumunkban azt kértük,

hogy a törvény kösse a főlevéltáros állást egyetemi végzettséghez. Emelni akartuk ezáltal a kar erkölcsi és tudományos értékét. Ezzel szemben a törvény új módosítása felállít egy választó falat az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálat képében és azt kívánja, hogy az a hosszú éveken át tudással működő főlevéltáros álljon ki egy új vizsgálatot azért, hogy egy új fizető csalályal előbbre jusson.

Ismernem kartársaim erkölcsi értékét sokoldalú tudását, melynek látható jeleit látom tudományos és szépírói munkáiban. A multak őrei képzett, egész emberek. Eppen azért meg vagyok győződve, hogy valamennyi egyetemi és akadémiai végzett kartársaim le fogják tenni az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálatot, azok pedig, akiknek nincs meg az egyetemi és akadémiai képesítésük: vagy szerezzék meg ezt, vagy pedig egyelőre elégedjenek meg a törvényben biztosított 1000 korona fizetési pótlékkal, amely mégis csak lendít valamit anyagi helyzetükön. A törvény kész, szentesítve van, most tehát azon változtatni hamarosan nem lehet, ellenben ne szűnjék meg az élő tiltakozás a karunkat ért méltánytalansággal szemben.

Ha azonban a törvényhatósági főlevéltárosok és allevéltárosok nem akarnak a törvény reakció vonatkozó szakaszában megnyugodni, ám nyilatkozzanak a teendők felől. Úgyünköt nem hagyom cserben a jövőben sem, jól lehet, — én azt már más alkalommal is hangsúlyoztam — az én törvényhatóságom a főlevéltárosi állás javadalmazását gavallérosan javadalmazta. Panaszra tehát nekem okom nincs, de ha a javadalomtól eltekintünk is, mindnyájunknak erkölcsi kötelessége állásunk erkölcsi tekintélyét közös munkával biztosítani.

Rendelkezettek tehát velem és csekély tollammal. Mondjátok el a bizalommal nézeteiteket, véleményeiteket, de ne szórványosan, hanem fogjatok össze valamennyien, mert a sérelem közös. Es ahogy rendelkeztek velem, úgy fogok tenni és esetleg a nyár folyamán hajlandó vagyok benneteket összehívni Budapestre vagy bárhová egy közös összejövetelre, ahol mindazt megbeszélhetjük, ami állásunk tekintélyét megvédeni alkalmas.

A hang azonban legyen mérsékelt és önnepélyes. Ki kell abból zárni a szenvedelmet, az önmérséklet hiányát; mert amely elhibázott dolog volt a multban a tömörülés hiánya, éppen olyan méltatlan volna igazait védő karunkhoz a szenvedelem, amelynek nincs soha sem eredménye, csak keserűséget és vihart támaszt.

Konez Ákos,

Debreczen, sz. kir. város főlevéltárosa.
Tb. tanácsnok.

Debreczen nagy kölcsöne.

Városunk haladása feltétlenül megkívánja egy újabb kölcsön felvételét, melyből első sorban is kifizeti régebbi kölcsönét és az így fennmaradó összegből fedezi az újabb alkotások kiadásait.

A városi Tanács komoly megfontolással összeállította a szükségleteket és a fedezetet és a következő javaslatot teszi a közgyűléshez.

„Felhatalmazza a közgyűlés a városi Tanácsot arra, hogy úgy helybeli, mint hazai és külföldi pénzületekkel tárgyaljon a nagykölcsön felvételére vonatkozólag. A kölcsön vagy jelzálog, vagy községi kölcsön lesz s a tanács mindkét irányban tárgyaljon. A tárgyalások eredményéről tegye függővé a közgyűlés azt, hogy a 17 milliós régi nagy kölcsönt konvertálja-e.”

A városi Tanács a megvalósításra váró szükségleteket a következőkben részletezi.

1. Egyetemre és ezzel kapcsolatos munkákra hatmillió kor.
2. Új kórház építésére hárommillió kor.
3. Tüdőbeteg sanatorium építésére kétszáz ezer kor.
4. A református főgimnázium építésére négyszáz ezer kor.
5. Kulturpalotára hatszáz ezer kor.
6. Zenede kibővítésére kétszázhatvan ezer kor.
7. OMKE. internátusra négyszázötven ezer kor.
8. Városi színház újraépítésére, vagy átalakítására kétmillió kor.
9. Új városháza építésére négy millió kor.
10. Ugyanerre kisajátításra és butoratra egymilliókét-száz ezer kor.
11. Rendőrségi palotára nyolcszázhatvan ezer kor.
12. Világítási vállalat kölcsönének visszafizetésére és új beruházásokra hárommilliókét-száz ezer kor.
13. Városi téglyáru kibővítésére százötven ezer kor.
14. Köztisztasági és fuvarozási vállalatra kétszáz ezer kor.
15. Általános utcaburkolatra öt millió kor.
16. Városi szabályozási terv végrehajtására öt millió kor.
17. Nagyerdő parkozására, uszoda, hullámfürdő és kocsolyapályára ötszáz ezer korona.
18. Nagyerdei vígadó építésére négyszáz ezer kor.
19. Nagyerdei fürdőház, hidegvízgyógyintézet és ebben bérlakások építésére egymillió kor.
20. Központi temető és krematóriumra egymillió hét-száz ezer kor.
21. Városi kertészetre százötven ezer kor.
22. Vásárcsarnok építésére kétféle millió hatszáz ezer kor.
23. Laktanyák újjáépítésére hat millió kor.
24. Városi birtokokon új épületekre három millió kor.
25. Szennyvíztisztító telepre hétszázkilencven ezer kor.
26. Kataszteri munkálatokra négyszáz ezer korona.
27. Közközhízi barak építésére huszonegyezer kor.
28. Közvágóhid kibővítésére háromszázhatvanháromezer korona.
29. Ugyanitt különböző létesítésekre háromszáz ezer kor.
30. Három népbérlház építésére kilencszáz ezer kor.
31. Népszálló építésére egymillió kor.
32. Két népfürdőre százezer kor.
33. Csatornázás költségeire kell még kétszáznyolcvanhat ezer kor.
34. Vízvezeték költségeire kell még ötszázharmincegyezer kor.
35. Egyházi és iskolai kifizetelnek segélyekre százkilenc ezer kor.
36. Gazdasági ismétlő iskola költségeire negyvenkétezer korona.
37. Piac-utcai bérlház függő kölcsönének kifizetésére egymillióöttszáz ezer kor.
38. Katonai barak építésére felvett kölcsön fizetésére háromszázötven ezer kor.
39. Egy millió fűző kölcsön kifizetésére egymillió kor.
40. Piac-utca 11—13. számú házak vételára százötven ezer kor.
41. Három utca kövezésére felvett kölcsön visszafizetésére százötven ezer kor.
42. A 17 milliós kölcsön részleteinek fizetésére felvett kölcsön visszafizetésére kétszázhatvanháromezer kor.
43. A községi adóalaphól felvett kölcsön visszatérítése kétszáznyolcvan ezer kor.
44. Szépítési-alaphól vett kölcsön visszafizetésére száz-huszonegyezer kor.
45. Nyugdíj-alaphól felvett kölcsön visszafizetésére harmincegyezer kor.
46. Előre nem láthatókra három millió korona.

Ezen kiadásokkal szemben a fedezet:

1. Piac-utca 26—28. sz. bérlapota évi jövedelme százöt-ötven ezer kor.

2. Városház alatti boltok jövedelme százezer kor.
3. Kulturpalotai államségely tizenötezer kor.
4. Színház bérjévedelme tizenötezer kor.
5. Vásárcsarnok jövedelme százharminckétezer kor.
6. Kövezetvám adó harmincötezer kor.
7. Értékemkedési illetékből kétszázhatvenötezer kor.
8. Temető jövedelme nyolcvanezer kor.
9. Honvédlaktanyák bére kétszázötvenötezer kor.
10. Rendőrségi palota lakásbére tizenötezer kor.
11. Piac-utca 11—13. sz. házak jövedelme nyolcvanezer kor.
12. Nagyerdei vígadó, fürdő stb. jövedelme hetvenkétezer kor.
13. Béremelési jövedelmek a birtokokon a beruházásnak megfelelőleg száznyolcvanezer kor.
14. Csatorna és vízvezeték jövedelme háromszáznyolcvanezer kor.
15. Világítási vállalat kamatmegtérítése százhetvenhat-ezer kor.
16. OMKE. évi törlesztése tizenötezer kor.
17. Népbérház jövedelme ötvennégyezer kor.
18. Népszálló jövedelme ötvennégyezer kor.
19. Népfürdő jövedelme tizenötezer kor.

A fentebb elősoroltakból kitűnik, hogy a szükséglet körülbelül 55 millió koronát tesz ki, ezen összegben azonban nincs benne a 17 millió nagy kölcsön. Az amortizációra fordítandó összeg, mint jövedelem 2 millió koronát tesz ki, mely jövedelem azonban különböző vonalokon fokozható lesz úgy, hogy az amortizáció részleteit a jövedelmek fedezni fogják.

Mindenestre kívánatos, hogy Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése épp oly bőbeszédűleg fogja a felveendő nagy kölcsön ügyét elintézni, mely körültekintéssel és a város iránt érzett szeretettel és gondnal azt a városi tanács előkészítette.

Hírek.

— **Nyilvános köszönet.** A fiu- és nőiparostanonciskola legkiválóbb növendékeinek vizsgai jutalmazására midőn a helybeli Iparos-kör 50 korona, Biező Gyula ur 5 korona és Serly Ede ur 5 korona adományát a megjutalmazottak nevében e helyen is hálás köszönettel nyugtatom, maradok Debreczen, 1912 június hó 26. *Csurka István*, ip. isk. igazgató.

— **Nyilvános árverés.** A Máv. debreczeni állomásfőnökségének jelentése szerint a vasuti kocsikban és az állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, ugymint bőröndök, táskák, kalapok, esernyők, botok, ruha és fehéreneműek stb. Debreczen állomás podgyász felvételi helyiségében 1912. évi július 2-án, délután 2 órakor kezdődő nyilvános árverésen adtnak el.

— **Új mozgószínház.** A városi Tanács engedélyt adott Farkas Andornak, hogy a Miklósu-1. sz. házban mozgófényképsházat állíttson fel.

— **Por az utcákon.** Irtozatos porfelhő fekszik a városban néhány nap óta, amely különösen tüdőpusztító különösen a Bethlen-utcán, hova a Jókai utca veszes pora bejut. Felkérjük a mérnöki hivatalt, sziveskedjék a Bethlen-utcat locsoltatni vagy vízzel, vagy poralajjal, mert ezen az utcán úgy a lakás, mint a járás-keles türethetetlen. (Beküldetett.)

Szerkesztői üzenetek.

(Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.)

M. M. Leveledet vettem és csak azért nem feleltem eddig, mert két hét óta az ágyat örzöm inszakadás következtében. Most azonban a részleges választ olvashatód a lapban. Ami a te magánedet illeti, ezen ne akadj fenn, mert akár főlevéltáros a cimed, akár levéltáros, annak idején jussod lesz az 1000 korona fizetési pótlékhoz, mert sem rangban, sem fizetésben nem melhetsz alább, mint amiben most vagy. Az a bizonyos felfogás

sok tájékoztatlanságot árul el és emellett egyáltalában nem illik a kommunikációhoz.

Ipszilón. Névtelenül csak az esetben közlünk cikkeket, ha az illető író nevét megmondja a szerkesztőnek, aki, ha közli a cikket, el is vállalja minden oldalán a felelősséget. Az ön cikkének azonban egy nagy baja is van, nevezetesen az, hogy személyeskedő és olyanokat állít, amelyekről mi írásból, kezeink alatt levő aktákból tudjuk, hogy valótlanok. Ezen okból tehát, bármily „mely tisztelettel” kéri is cikke közlését, ezen kérését nem teljesíthetjük, már csak az ildomosság és jóízlesség szempontjából sem.

Z. L. A kívánt kézirat a héten készen lesz és megküldöm úgy az illető életrajzát, mint a történelmi tárgyu elbeszélést.

S. B. Mi ebben a kérdésben semlegesek maradunk, mert az a nézetünk, hogy a tisztviselő dolgozók és ne politizáljon.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa közhírré teszi, hogy a Piac-utca 26—28. számú bérlőházban az 1913 május hó 1-től kezdődőleg minden kényelemmel ellátott kisebb és nagyobb lakások lesznek kiadók.

A bérbeadásokra vonatkozó felvilágosításokat *Vargha Elemér dr.* tanácsnok adja meg, akinek hivatalos helyiségében (Városháza, I. emelet, 36. ajtó) a hivatalos órák alatt (d. e. 8-tól 1-ig) a lakások tervrajzai is megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsától, 1912. évi június hó 10-én.

A városi Tanács.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. honvéd Ludovika akadémiában üresedésben levő, az 1912—1913. tanév kezdetén betöltendő 2 (kettő) városi alapítványi helyre újból pályázat hirdetetik.

Az alapítólevél feltételei szerint pályázhatnak: magyarországi illetőségű magyar állampolgárok, elsősorban a debreczeni illetőségű 17—20 éves, VIII. középiskolát végzett vagy végző ifjak.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1912. évi július hó 15-én délután 5 óráig adandók be a városi tanács iktató hivatalába.

A pályázati hirdetmény a katonai és illetőségi ügyosztályánál (Városház, emelet, 19. szám) a hivatalos órák alatt megtekinthető.

A városi tanáestól.

„Ős Debreczen.”

Elbeszélések Debreczen multjából.

Írta: **Koncz Ákos.**

A városi és vidéki sajtó a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg ezen kötetről, mely Debreczen multját rajzolja meg megágyaló tollal.

Ára 3 korona.

Tisztviselőknak, tanároknak, tanítóknak, nyilvános könyvtáraknak, egyleteknek és tanulóknak 2 kor.

Kapható a szerzőnél:

Városház, földszint, 7-ik számú ajtó (közlevéltár.)

Debreczen szabad királyi város

világítási vállalata

városi üzlet Piac-utca 81. sz. alatt.

Elvállalja: légszesz és villamos vezetékek és felszerelések be-
rendezését világítási és ipari célokra. Gázkályhákknál és főzők-
nél az elhasznált légszesz legfeljebb egyharmadrész áru, mint
a tüzelés költsége. Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzá-
való felszerelések kaphatók. Szállít mindenféle dinamó gépeket
és villamos motóro- **pirszén (kocsz)** házhoz szál-
kat. — Elsőrendű **litva** olcsóbban

mint bárhol **porosz kőszén** rendelhető a lég-
és tisztá : **szeszgyárban** vagy a

városi üzletben. Valamint épületek és fagyazak megvédésére való

fekete kőszén kátrány tetszés szerinti mennyi-
ségben. — Mindenemű

felvilágosítással szívesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő **gépészmérnök.**

Gyári telefon: 74.

Városi üzlet telefon: 90.